

АНДИЖОННИНГ ЭРАМИЗДАН АВВАЛГИ ҚАДИМИЙ АРХЕОЛОГИК ТОПИЛМАЛАРИ

Шавкатбекова Р.А.

ҚДПИ, тарих факультети 2-босқич талабаси

shavkatbekovarayxon081@gmail.com

Рузикулова М.Ю.

ҚДПИ, Тарих кафедраси PhD, катта ўқитувчи

АННОТАЦИЯ

Мақолада Фарғона водийсининг шарқий дарвозаси бўлмиш Андижон вилоятининг, географик ва тарихий жойлашувини ўрганар эканмиз, Шаҳар денгиз сатҳидан 450 метр баландликда географик жихатдан қулай ҳудудда жойлашган бўлиб, уни жанубий шарқдан Отчопар, Хакан адирлари ва тепаликлари ўраб туради. Фарбдан эса у водийнинг марказигача чўзилган паст-текисликлар, унумдор экин майдонлари, бог-роғлар, катта-кичик қишлоқлар билан туташиб кетган. Шаҳарнинг шимолий-шарқидан Қорадарё ва Андижонсой оқиб ўтади.

Калит сўзлар: Мингтепа, Эйлатон, Далварзинтепа, Сарвонтепа,

ДРЕВНИЕ АРХЕОЛОГИЧЕСКИЕ НАХОДКИ АНДИЖАНА ДО НАШЕЙ ЭРЫ

Шавкатбекова Р.А.

КГПИ Кафедра истории студентка 2 курса

shavkatbekovarayxon081@gmail.com

Рузикулова М.Ю.

PhD, старший преподаватель кафедры История КГПИ

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматривается географическое и историческое положение Андижанской области, которая является восточными воротами Ферганской долины. Город расположен в географически благоприятном районе на высоте 450 метров над уровнем моря. С запада она связана с низкими равнинами, плодородными полями, садами, большими и маленькими деревнями,

простирающимися до центра долины. Реки Карадарья и Андижансай текут с северо-востока города.

Ключевые слова: *Мингтепа, Далварзинтепа, Эйлатон, Сарвонтепа*

ANCIENT ARCHAEOLOGICAL FINDS OF ANDIJAN BC

Shavkatbekova R.A.

KSPI Department of History 2-level student

shavkatbekovarayxon081@gmail.com

Ruzikulova M.Y.

PhD, Senior Lecturer department of History RSPI

ABSTRACT

In this article, we study the geographical and historical position of the Andijan region, which is the eastern gate of the Ferghana Valley. The city is located in a geographically favorable area at an altitude of 450 meters above sea level. From the west it is connected with low plains, fertile fields, orchards, large small villages extending to the center of the valley. The Karadarya and Andijansoy rivers flow from the north-east of the city.

Keywords: *Mingtepa, Dalvarzintepa, Sarvontepa, Eilatton*

«Андижон тупроғида неча асрлик маданият ва тараққийот намуналарини ўз бағрида асраб келаётган Далварзинтепа ва Эйлатон, Мингтепа ва Шўрабашот каби тарихий жойлар, кўхна ёдгорликларнинг борлиги бу заминнинг юртимиздаги қадимий цивилизация бешикларидан бири бўлганини эслатади». [1]

Неолит даври охирига келиб одамзод энг буюк кашфиётни яратди. Яъни, металлдан меҳнат қуроллари яшашни ўрганди. Дастлаб мис, кейинчалик брўнза ва темирдан тайёрланган меҳнат қуроллари пайдо бўлиши илгари асосан ёввойи ҳайвонлар ва қушларни овлаш, меваларни териб ейиш билан кун кечириб келган одамларни ерга ишлов беришга, экин экиб, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштиришга ўргатди.

Тадқиқотчиларнинг фикрича, ушбу жараён қадимги Фарғона водийсида, жумладан, унинг шарқий худудидаги Қорадарё ҳавзасида тахминан милoddан аввалги иккинчи мингйилликнинг охири ва биринчи мингйилликнинг бошларига бориб тақалади. Кўчманчиликдан ўтроқ ҳолда деҳқончилик қилишга ўтилиши деярли 145 километрга чўзилиб кетган Қорадарёнинг юқори ва ўрта оқимларида одамлар истикомат қилувчи илк яшаш манзилларининг пайдо

бўлишига хизмат қилди. Ўшанда ушбу ҳудудда жойлашган. Далварзинтепа, Эйлтон археологик ёдгорликлари ўрнида энг йирик шаҳарлар мавжуд эди.

“Эрши шаҳри Андижондан унча узок бўлмаган жойда, бор-йўғи 30 чақирим нарида жойлашган эди. Шу боис Андижоннинг қадимги тарихини Даван давлати тарихи, Қорадарё бўйида жойлашган Далварзинтепа, Эйлтон маданий ёдгорликлари билан уйгун ҳолда ўрганиш мақсадга мувофиқцир”.[2]

Жалакудук туманининг Ойим қишлоғидан бироз нарида эрамиздан аввалги IX-VII асрларда Фарғона водийсида шаклланган энг қадимги шаҳар харобалари ястаниб ётибди. У Қорадарёнинг юқори оқимида, унинг чап соҳилида жойлашган бўлиб, оралиқ масофа бор-йўғи уч чақиримни ташкил этади. Дарё бўйидаги унумдор ерлар, сувнинг мўлқўллиги туфайли одамлар яшаш тарзини ўзгартириб, ўтроқ ҳолда дехқончилик килишга ўтади.

Археологларнинг аниқлашича, Далварзинтепа қадимда деворлар билан ўралган учта қисмдан иборат бўлган. Унинг 18 гектардан иборат асосий қисми турар-жой учун хизмат қилган, қолганлари эса хунармандчилик расталари, экин экиладиган ва чорва моллари боқиладиган майдонлардан иборат бўлган.

“Мингтепа, Далварзинтепа, Эйлтон археологик ёдгорликлари ҳамда Андижон шаҳридаги Сарвонтепа, Чордона, Арк ичи, Шаҳристон каби тарихий мавзеларида аниқланган археологик топилмалар, Хитой йилномаларида қайд этилган ёзма манбалар бундан 2,5 минг йил олдин ҳозирги Андижон шаҳри ҳудудида шаҳарсозлик маданияти вуджудга келганлигини ва ривожланганлигини тасдиқлайди”.[3] Одамларнинг ўтроқ ҳолда яшашга ўтиши туфайли бу ерда шаклланган дехқончилик маданияти, хунармандчиликнинг жадал ривожланиши кейинги босқичларида Андижоннинг янада тараққий этишига хизмат қилди.

Мингтепа йодгорликлари

Хулоса ўрнида шуни айтиш мумкинки, археологларимиз томонидан турли даврларда олиб борилган тадқиқот ишлари натижасида Фарғона водийсининг шарқий ҳудудида, Қорадарёнинг юқори ва ўрта оқимларида эрамиздан аввалги IX-асрдан бошлаб II-асрга қадарли бўлган даврда бир қатор ривожланган шаҳарлар мавжуд бўлганлиги аниқланди. Шулардан бири Андижон шаҳридир. Биргина Сарвонтепада олиб борилган қазилма ишлари даврида аниқланган археологик комплекс ушбу шаҳарга эрамиздан аввалги VI-асрда асос солинганлигини исботлади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Р.Т. Шамсутдинов А.А. Исҳоқов “АНДИЖОН ТАРИХИДАН ЛАВҲАЛАР” Т.; “SHARQ” НАШРИЁТ-МАТБАА АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ БОШ ТАҲРИРИЯТИ ТОШКЕНТ 2013. - Б. 18
2. Р.Т. Шамсутдинов А.А. Исҳоқов “АНДИЖОН ТАРИХИДАН ЛАВҲАЛАР” Т.; “SHARQ” НАШРИЁТ-МАТБАА АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ БОШ ТАҲРИРИЯТИ ТОШКЕНТ 2013. - Б. 20
3. Р.Т. Шамсутдинов А.А. Исҳоқов “АНДИЖОН ТАРИХИДАН ЛАВҲАЛАР” Т.; “SHARQ” НАШРИЁТ-МАТБАА АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ БОШ ТАҲРИРИЯТИ ТОШКЕНТ 2013. - Б. 22
4. Andijon, архитектурно-исторический ансамбль В предварительном списке всемирного наследия ЮНЕСКО с 2008 года, No529
5. Shamsiddinov R., Karimov Sh. “Vatan tarixi” (Ikkinchi kitob) Qayta tayyorlangan uchinchi nashr. “SHarq” nashriyoti, Toshkent – 2020. B. 347